

gezonden is. Zijn zending speelde in op een vijandige wereld, met zondaren, stervelingen, armen, dwazen. Jezus werd 'gezonden' naar hen die met hun tekortkomingen geen raad weten. 'Mission' heeft zich dus te richten op zielen, die verloren dreigen te gaan. De door de 'Central-Ausschusz für die innere Mission' naar in Nederland werkende Duitse gastarbeiders gezonden Reiseprediger Carl Vosz schreef in zijn rapport (1892): 'Wenn man erwägt, dasz auch nur eine heilbegierige Seele durch unsern geringen Dienst gefördert wird auf dem Wege zum seligen Leben, wie ich tatsächlich in Makkum erfahren habe, so ist die Arbeit an den Grasmähern eine rechte Arbeit der Inneren, ja der Innersten Mission'.

Bij deze visie is 'innere' geen tegenstelling van 'äussere', dat op de bijbehorende 'buitenkant', de verschijningsvorm slaat. Ook de 'äussere Mission' had de bedoeling zielen te winnen. Dus heeft in 1842 de Göttinger dogmaticus G.C.F. Lücke kunnen poneren dat 'innere Mission' 'äussere' omvat³. Het gaat daarbij om alle continenten. Het verrassende van de naam lag vooral in de stoutmoedige kijk op Europa. Dit werelddeel was even heidens als elk ander. De Europese mens was in het geding. Hem werd toegeroepen zijn omgeving, zijn prestaties, zijn wetenschap en zijn hoogmoed op hun waarde te testen en dan te ervaren hoe voos alles is waarover wij roemen binnen het 'corpus christianum'. Onze maatschappij heeft zich aan afgoden verkocht.

'Inwendige' zending richtte zich op het heidendom waaraan ikzelf, die mij christen noem, deel heb. Van 'Hosannah' naar 'kruist Hem' loopt een directe lijn. Petrus de belijder verloochende Jezus. De geméente van de Heer behoort bij de wereld waar het Evangelie gebracht moet worden. Ja, het oordeel begint bij het Huis Gods. Bilderdijk had reeds geprofeeteerd: 'Wanneer een volk in zonden moet vergaan, vangt in de kerk de zielsmelaatschheid aan'. Het was een psalmist, niet een goddeloze die bad: 'Zie of bij mij een schadelijke weg zij'.

Hendrik Pierson, representant van de tweede generatie, verklaarde dat in zijn Zettense 'vrije universiteit' hijzelf het meest leerde. De eerste generatie heeft nog moeite gehad met de formulering hiervan, maar was in principe van geen ander inzicht. Ten bewijze diene de dissertatie van Louis Heldring uit 1877, kort na de dood van zijn vader Ottho Gerhard verdedigd te Leiden, waarin ons van binnenuit de genoemde voorlichting wordt gegeven. De tijd voor een proefschrift over inwendige zending was nog allerm minst rijp en het boek toont ook menige onvolkomenheid en slordigheid. Maar de promotus overtuigt ons dat er overwegende bezwa-

3. L. Heldring, *Inwendige zending en gemeente*, Leiden 1877, 1. Twee jaar later verdedigde W. van den Bergh dat 'inwendig' beter vervangen kon worden door 'binnenlandsch', maar hij kreeg daarin zijn medewerkers op dit terrein niet mee. (Zie P.L. Schram, *Willem van den Bergh*, Amsterdam 1980, 16).